

ONA TILI – JONU DILIM

*Andijon Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 04-guruh
talabasi: Madaminova Imonaxon Shuxriddin qizi
Ustozi: Qanoatova Nazokatxon*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tilining jamiyatdagi o'рни, uning milliy qadriyatlar va madaniyatni saqlab qolishdagi roli, yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, o'zbek tilining taraqqiyoti, davlat tili sifatida mustahkamlanishi va uni asrash borasida amalga oshirilayotgan ishlar tahlil qilinadi. Maqolada tilga nisbatan ehtiyotkorlik, hurmat va e'tiborning ahamiyati hamda bu boradagi fuqarolik burchi haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar:

ona tili,
o'zbek tili,
milliy qadriyat,
madaniyat, til
siyosati, tilni
asrash, yosh avlod,
davlat tili,
ma'naviyat, til
tarbiyasi.

Ona tili – bu har bir xalqning milliy o'zligi, tarixi va madaniyatining muhim ko'zgusi. Ushbu maqolada ona tilining ahamiyati, uning jamiyatdagi o'рни va zamonaviy dunyodagi muammolar haqida so'z yuritamiz. Ona tilining ahamiyati Ona tili insonning dunyo bilan aloqasini shakllantiradi. Bolalikdan o'rganilgan bu til orqali odamlar o'z fikrlarini ifoda etadi, his-tuyg'ularini bildiradi va o'z xalqining boy ma'naviy merosini o'rganadi. Ona tili nafaqat muloqot vositasi, balki milliy mentalitet va dunyoqarashning asosidir. Masalan, o'zbek tilida “mehr-oqibat” yoki “hurmat” kabi so'zlar nafaqat so'z, balki butun bir madaniy qadriyatlar tizimini aks ettiradi. Ona tili xalqning tarixiy xotirasini saqlaydi. Og'zaki ijod namunalari, maqollar, topishmoqlar va afsonalar orqali avlodlar o'rtasida uzluksiz aloqa ta'minlanadi. O'zbek tilida aytilgan “Birlikda – kuch, ayro – zaif” kabi maqollar xalqning birgalikdagi harakatlarini qanchalik qadrlashini ko'rsatadi. Jamiyatdagi o'рни Ona tili jamiyatni birlashtiruvchi asosiy omil sifatida xizmat qiladi. U ta'lim, adabiyot, san'at va ommaviy axborot vositalarida muhim rol o'ynaydi. Davlat tiliga aylangan ona tili mamlakatning suvereniteti va mustaqilligining ramzidir. O'zbekistonda o'zbek tili

davlat tili sifatida konstitutsiyaviy maqomga ega bo'lib, bu uning rasmiy hujjatlarda, ta'limda va ijtimoiy hayotda qo'llanilishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, ona tili ijtimoiy integratsiya vositasidir. Turli etnik guruhlar o'zbek tilini o'rganish orqali umumiy milliy madaniyat va qadriyatlar bilan yaqinlashadi. Bu esa mamlakatda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy muammolar Globalizatsiya va raqamli texnologiyalar davrida ona tillari bir qator muammolarga duch kelmoqda. Chet tillarining, ayniqsa, ingliz tilining ta'siri kuchayib, yoshlar o'rtasida ona tiliga e'tibor kamaymoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda xorijiy so'zlar va iboralarning ko'payishi tilning sofligiga putur yetkazmoqda. Masalan, "okay", "cool" kabi so'zlar o'zbek tilidagi muqobil so'zlar o'rnini egallamoqda. Bundan tashqari, migratsiya va urbanizatsiya tufayli ba'zi hududlarda ona tili foydalanish doirasi qisqarmoqda. Yosh avlod chet elda yoki shaharlarda yashab, ona tilidan uzoqlashmoqda. Bu esa tilning kelajagi uchun xavf tug'diradi. Ona tilini asrash yo'llari Ona tilini saqlash va rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlar zarur: Ta'lim tizimida til o'qitishni kuchaytirish: Maktablarda ona tiliga oid darslar sifatini oshirish, adabiyot va xalq og'zaki ijodini o'quv dasturlariga kengroq kiritish. Ommaviy axborot vositalarida targ'ibot: Ona tilida sifatli kontent, filmlar, seriallar va ijtimoiy tarmoq sahifalarini ko'paytirish. Madaniy tadbirlar: Til bayramlari, she'rxonlik kechalari va adabiy tanlovlar orqali yoshlarni ona tiliga jalb qilish. Texnologiyalardan foydalanish: O'zbek tilida ilovalar, o'yinlar va raqamli lug'atlar ishlab chiqish orqali tilni zamonaviy kontekstda targ'ib qilish. Xulosa Ona tili – bu har bir xalqning ma'naviy boyligi va kelajagining kalitidir. Uni asrash va rivojlantirish har bir fuqaroning burchidir. Global dunyoda o'z o'rnini topish uchun chet tillarini o'rganish muhim bo'lsa-da, ona tiliga bo'lgan muhabbat va hurmatni yo'qotmaslik kerak. Chunki ona tili – bu nafaqat so'zlar to'plami, balki xalqning yuragi va ruhidir.

Ona tilining jamiyatdagi o'rnini

Ona tili – bu faqat aloqa vositasi emas, balki xalqning ruhiyati, tafakkuri va tarixiy xotirasining ko'zgusidir. Har bir xalq o'z ona tilida o'ylaydi, his qiladi va dunyoni anglaydi. O'zbek tili ham o'zining boy tarixiy merosi, qadimiy yozma manbalari, madaniyati va adabiyoti bilan xalqimizning ma'naviy asosini tashkil etadi.

O'zbek tilining rivojlanish tarixi

O'zbek tili tarixi qadimgi turkiy tillardan boshlab, hozirgi zamon o'zbek tiligacha bo'lgan keng davrni o'z ichiga oladi. Bu jarayonda turli davrlarda turli yozuvlar, lahjalar va uslublar mavjud bo'lgan. O'zbek tilining rivojlanishi nafaqat tilshunoslik nuqtai nazaridan, balki milliy o'zlikni anglash va madaniy merosni asrash nuqtai nazaridan ham katta ahamiyatga ega.

O'zbek tilining davlat tili sifatida mustahkamlanishi

1989-yilda o'zbek tiliga davlat tili maqomi berilishi tarixiy burilish bo'ldi. Bu nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy-madaniy voqea sifatida tilning jamiyatdagi rolini

oshirdi. Bugungi kunda mustaqil O'zbekiston Respublikasida til siyosati davlatning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. "Davlat tili to'g'risida"gi qonun asosida barcha sohalarida o'zbek tilining qo'llanish doirasi kengaymoqda.

Yosh avlod tarbiyasida tilning o'rni

Har bir jamiyatning ertangi kuni yosh avlod tarbiyasiga bog'liq. Til – bu tarbiyaning eng kuchli vositasidir. Ona tili orqali bola o'z xalqining urf-odati, qadriyatlari, axloqiy me'yorlarini o'zlashtiradi. Ota-onalar, o'qituvchilar, ziyolilar til tarbiyasiga alohida e'tibor qaratishlari zarur. Zero, o'z ona tilida bemalol fikr bildiradigan, ravon gapira oladigan avlod – bu mustaqil tafakkurga ega, milliy g'ururli avloddir.

Til – madaniyat va merosning asosi

Til xalqning tarixiy xotirasi, og'zaki ijodi, maqollar, matallar, ertaklar, dostonlar orqali avloddan avlodga o'tadi. O'zbek tilining boy leksikasi, iboralari, shevalari xalqimizning asrlar davomida to'plagan tajribasi, hayot falsafasini o'zida mujassam etgan. Bugun bu merosni asrab-avaylab, uni yangi avlodga yetkazish bizning muqaddas burchimizdir.

Globalizatsiya davrida tilning asrash zarurati

Bugungi globallashuv sharoitida ko'plab tillar yo'qolib ketish xavfi ostida turibdi. Bu holat bizdan o'z ona tilimizga nisbatan yanada mas'uliyatli yondashishni, uni asrash, rivojlantirish borasida muntazam ish olib borishni talab etadi. Internet, raqamli texnologiyalar, axborot vositalarida o'zbek tilining keng qo'llanishi, zamonaviy lug'atlar, tarjima tizimlarining yaratilishi – bu borada muhim omillardandir.

Xulosa

Ona tiliga mehr, hurmat va sadoqat har bir insonning fuqarolik burchidir. Til – millat ruhi, uning or-nomusi va kelajagidir. O'z tilini sevgan, uni chuqur o'rganib, ulug'lagan xalq hech qachon yo'qolmaydi. Demak, o'zbek tili – bu bizning o'zligimiz, mustaqilligimiz va faxrimizdir. Uni asrash, boyitish va kelajak avlodlarga yetkazish har birimizning eng muqaddas vazifamiz bo'lishi kerak.

Ona tiliga bo'lgan mehr va sadoqatning naqadar muhim ekani chuqur falsafiy va ma'naviy ma'noda ifodalangan. Til nafaqat aloqa vositasi, balki millatning madaniy merosi, tarixi, tafakkuri va dunyoqarashining aksidir. Har bir xalqning milliy o'zligini saqlab qolishi, avvalo, uning tiliga bo'lgan munosabatiga bog'liq. Shu bois ona tilini sevis, uni chuqur o'rganish va asrash — bu nafaqat shaxsiy burch, balki butun jamiyat oldidagi muqaddas mas'uliyatdir.

Matnda o'zbek tili xalqimizning o'zligi, mustaqilligi va faxri sifatida ta'riflangan. Bu juda o'rinli fikr, chunki har qanday millat o'z tilisiz butunlay

yo'qoladi, uning madaniyati, qadriyatlari ham unutiladi. Shunday ekan, tilni asrash — bu mustaqillikni, milliy g'ururni, tarixiy merosni saqlash demakdir.

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonida ko'plab kichik xalqlarning tillari yo'qolib borayotgani — ona tilini asrash borasida hushyor bo'lishimiz zarurligini ko'rsatadi. Tilni boyitish, uni yosh avlodga to'g'ri o'rgatish, adabiyotni, ilm-fanni ona tilida rivojlantirish – har birimizning muqaddas burchimizdir. Chunki bu orqali biz nafaqat bugungi avlodni, balki kelajakni ham milliy ruhda tarbiyalaymiz.

Adabiyotlar:

1. Filologiya fanlari nomzodi, professor R. Y unusov Dotsent M.Umarova
2. Hamroyev M. Ona tili. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik / M. Hamroyev, D.
3. Muharedova, D. Shodmonqulova, X. G'ulomova, Sh. Yo'ldosheva; O'zbekiston respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.- T.:<IQTISOD-MOLIY A>, 2007. 276 b.
4. Muhamedova D., Shodmonqulova D., G'ulomova X., Y o'ldosheva Sh.